

28 Σεπτεμβρίου 2012

Η ζωή και το μαρτύριο του Αγίου Βατσλάβ Πρίγκηπα της Βοημίας

/ Το Συναξάρι της Πεντηκοστής / Συναξαριακές μορφές

Μιχάλ Ντβορζάτσεκ

Ο Άγιος Βάτσλαβ, που με το μαρτύριό του έγινε «ο ουράνιος προστάτης του

Σλαβικού έθνους» γεννήθηκε γύρω στο έτος 907 σαν πρεσβύτερος γιος του Τσέχου πρίγκηπα Βράπσλαβ και της γυναίκας του Ντραχομίρα. Ο παππούς του ήταν ο Τσέχος πρίγκηπας Μπορζιβόυ και η γιαγιά του η Αγία Λουντμίλα. Ο Άγιος Βάτσλαβ βαπτίστηκε με το σλαβωνικό, δηλαδή το ορθόδοξο τυπικό. Όταν το αγόρι ωρίμασε πνευματικά ο πατέρας του του έκοψε τα μαλλιά σύμφωνα επίσης με το σλαβωνικό τυπικό. Με την ευκαιρία της εκκλησιαστικής τελετής της τριχοκουρίας του Βάτσλαβ, όπως λέγει ο πρώτος παλαιός εκκλησιαστικός σλαβωνικός Βίος, ο πρίγκηπας Μπορζιβόυ κάλεσε κάποιο επίσκοπο ονομαζόμενο Νοτάριο μαζί με τον κλήρο του. Στην εκκλησία της Αγίας Θεοτόκου, στο κάστρο της Πράγας τελέστηκε πρώτα η θεία λειτουργία και στη συνέχεια ο Επίσκοπος πήρε τον Άγιο Βάτσλαβ, τον έβαλε στην εξέδρα μπροστά στην αγία τράπεζα και τον ευλόγησε με τα εξής λόγια: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ευλόγησε αυτό το αγόρι, όπως ευλόγησες όλους τους δίκαιους».

Υπό την εποπτεία του ιερέως Πάβελ του σλαβωνικου τυπικού και την επίβλεψη της γιαγιάς του της Λουντμίλας, ο Άγιος Βάτσλαβ άρχισε να μαθαίνει την επίσημη σλαβωνική γλώσσα. Μετά ο πατέρας του τον έστειλε στο κάστρο του Μπούντετς με σκοπό να σπουδάσει επίσης λατινικά, που θα ήσαν αναγκαία για τη μελλοντική του σταδιοδρομία και τις επαφές με τους δυτικούς Γερμανούς γείτονες.

Επιπρόσθετα ο Άγιος Βάτσλαβ είχε καλή γνώση των ελληνικών και ανήκε στους μορφωμένους ηγεμόνες της περιοχής.

Στα 920 ο πατέρας του Βάτσλαβ πέθανε και τον ίδιο χρόνο απεβίωσε σαν μάρτυρας η αγαπητή του γιαγιά Λουντμίλα. Ο Άγιος Βάτσλαβ ήταν μόνο 13 χρονών όταν ανέβηκε στο θρόνο των προγόνων του. Μέχρι να φτάσει ο νεαρός Βάτσλαβ στην ωριμότητα κυβερνούσε εν ονόματι του η μητέρα του Ντραχομίρα.

Σαν 18χρονος άνδρας ο Άγιος Βάτσλαβ πήρε τα ηνία της εξουσίας στα χέρια του. Είχε πολύ έντονη την αίσθηση της δικαιοσύνης και ένοιωθε ότι έπρεπε να αντισταθεί εναντίον των ραδιουργιών της αυλής. Έτσι αποφάσισε ν' αφήσει τη μητέρα του εκτός της αυλής και παραχώρησε σ' αυτήν σαν κατοικία το κάστρο του Μπούντετς. Ταυτόχρονα μετέφερε τα λείψανα της Αγίας Λουντμίλας από το Τετίν στο κάστρο της Πράγας, όπου τα τοποθέτησε στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου.

Σαν ηγεμόνας ο Άγιος Βάτσλαβ ήταν υπόδειγμα Χριστιανού. Προικισμένος με υψηλή θρησκευτική και ηθική ζωή, ζήλο για την τιμή και δόξα του Θεού, ενδιαφέρον για την επέκταση της χριστιανικής πίστης σ' ολόκληρο το Έθνος, το κτίσιμο πολυάριθμων εκκλησιών (στο ίδιο το κάστρο της Πράγας έκτισε το ναό του Αγίου Βίτου) και τακτική συμμετοχή στις εκκλησιαστικές ακολουθίες. Ένας από τους παλαιότερους και ιστορικά πολύτιμους Βίους του Αγίου λέγει γι' αυτόν ότι ενδιαφερόταν για τους φτωχούς, τους άρρωστους και τα ορφανά, παρείχε καταφύγιο και φιλοξενία στους ταξιδιώτες και τους ξένους και ότι δεν ανεχόταν οποιανδήποτε αδικία. Έγινε το αγαπητό πρόσωπο του έθνους του που αγαπούσε το γεγονός ότι ο Άγιος Βάτσλαβ ήταν επίσης προσωπικά γενναίος κι εξαιρετικός καβαλλάρης.

Έν τούτοις δεν ήταν γραφτό να κυβερνήσει για πολύ. Οι Τσέχοι ευγενείς, συνηθισμένοι σε αυθαιρεσίες, δεν αρέσκονταν να βλέπουν ότι ο Άγιος Βάτσλαβ ενεργούσε εναντίον των αδικιών τους. Νοιάζονταν μόνο για τα δικά τους προσωπικά οφέλη και ήταν αδιάφοροι, λόγω της κοντόφθαλμης στάσης τους, για το μέλλον του έθνους τους. Επέμεναν στις σκευωρίες τους κι έκαναν πολλές απόπειρες για να πείσουν τον Άγιο Βάτσλαβ ότι ο αδελφός του θέλει να τον σκοτώσει και το ίδιο συνήθιζαν να λένε και στον Μπόλεσλαβ. Καίτοι ο Άγιος δεν τους πίστευε, ο Μπόλεσλαβ από την άλλη τελικά πείστηκε από τους καλοθελητές.

Τελικά ο Μπόλεσλαβ προσκάλεσε τον αδελφό του Βάτσλαβ στη σημερινή πόλη Στάρα Μπόλεσλαβ, όπου ζούσε σαν πρίγκηπας. Ο Άγιος Βάτσλαβ, του οποίου η έδρα ήταν η Πράγα, αποδέχτηκε την πρόσκληση καίτοι είχε προειδοποιηθεί για τους κινδύνους. Μετά τη θεία λειτουργία θέλησε να γυρίσει στην Πράγα. Ο

Μπόλεσλαβ εν τούτοις τον παρεκάλεσε να μη φύγει αλλά να μείνει και να συμμετάσχει στο συμπόσιο. Ο Βάτσλαβ συμφώνησε. Εν τω μεταξύ πάλι τον προειδοποίησαν ότι ο Μπόλεσλαβ θα προσπαθούσε να τον σκοτώσει. Ακόμη και τότε ο Βάτσλαβ δεν το πίστεψε κι άφησε τα πάντα στα χέρια του Θεού.

Την επομένη, νωρίς το πρωί, ο Άγιος Βάτσλαβ σηκώθηκε και ξεκίνησε για την εκκλησία για την πρωινή ακολουθία. Οι δολοφόνοι τον ανέμεναν, ενώ ο αδελφός του Μπόλεσλαβ έτρεξε από το κάστρο προς την εκκλησία. Ο Άγιος Βάτσλαβ άκουσε τα βήματά του κι όταν γύρισε πίσω είδε τον Μπόλεσλαβ. Τότε τον χαιρέτησε λέγοντας: «Να ζήσεις, αδελφέ μου, σ' ευχαριστώ για τη μεγάλη γιορτή που ετοιμάσες για μένα και την ακολουθία μου χτες... Μακάρι ο Χριστός να σε πάρει στην αιωνιά του γιορτή». Ο Μπόλεσλαβ απάντησε: «Καλύτερη γιορτή πρόκειται να ετοιμάσω για σένα σήμερα» και κτύπησε το Βάτσλαβ με το σπαθί του. Αλλά ο Βάτσλαβ απέσπασε το σπαθί από το χέρι του και είπε: «Πόσο αδέξια ενεργείς έπιθυμώντας να με κτυπήσεις». Τελικά επέστρεψε το σπαθί στο Μπόλεσλαβ και δοκίμασε να εισέλθει στην εκκλησία.

Τότε οι βοηθοί του Μπόλεσλαβ, που ήσαν μέχρι τότε κρυμμένοι, όρμησαν γρήγορα προς τον Βάτσλαβ και τον διαπέρασαν μερικές φορές με τα δόρατα και τα ξίφη τους. Ο θανάσιμα τραυματισμένος πρίγκηπας Βάτσλαβ μεταφέρθηκε στο

διαμέρισμα του ιερέα Κράστεϊ κι εκεί τον έπλυναν, τον έντυσαν και τον ετοίμασαν για την κηδεία. Εν τω μεταξύ ο ιερέας Πάβελ του σλαβωνικού τυπικού έφτασε από την Πράγα για να διαβάσει τις προσευχές για τον νεκρό. Το τίμιο σώμα του Αγίου Βάτσλαβ κηδεύτηκε στην εκκλησία της πόλεως του Μπόλεσλαβ, αλλά το αίμα του για τρεις μέρες δεν απορροφήθηκε από το χώμα. Μόνο την τρίτη μέρα εξαφανίστηκε, αλλά προς γενική κατάπληξη, εμφανίστηκε πάνω στο μνήμα του Βάτσλαβ στην εκκλησία. Ο Άγιος πρίγκηπας Βάτσλαβ είχε φονευθεί στις 28 Σεπτεμβρίου του 929 μ.Χ. (ή στα 935).

Ακόμη και μετά το θάνατο του Βάτσλαβ ο Θεός φανέρωσε μέσω του σώματος του Αγίου την εύνοιά του και τη βοήθειά του για όλους εκείνους που ζητούσαν τη μεσιτεία του Αγίου. Συνέβηκαν πολλά θαύματα στον τόπο της ταφής των αγίων λειψάνων.

Ο Άγιος Βάτσλαβ τιμήθηκε λίγο μετά το μαρτύριό του σαν άγιος μάρτυρας. Φονεύθηκε βίαια σαν τη γιαγιά του την Αγία Λουντμίλα και ήταν θύμα εσωτερικών εντάσεων και ραδιουργιών στις οποίες η συνειδητή χριστιανική ιδιότητα των δύο μαρτύρων έπαιξε σημαίνοντα ρόλο. Μετά από τρία χρόνια το σώμα του μεταφέρθηκε στο κάστρο της Πράγας με πρωτοβουλία του δυστυχούς αδελφοκτόνου πρίγκηπα Μπόλεσλαβ, που είχε μετανοιώσει ειλικρινά για τις αμαρτωλές του ενέργειες. Η μεταφορά των αγίων λειψάνων ήταν ταυτόχρονα και η πράξη αγιοποίησης.

Σαν Άγιος και θερμός συνήγορος στον ουρανό ο Άγιος Βάτσλαβ τιμήθηκε και από το τσεχικό έθνος κι από την εθνική Εκκλησία στην οποία ανήκε προσωπικά. Η Σλαβωνική Ορθόδοξη Εκκλησία ήταν το περιβάλλον στο οποίο αμέσως μετά το θάνατό του γράφτηκε η βιογραφία του και συντάχθηκε η Ακολουθία προς τιμήν του. Η Λατινική Εκκλησία ανέβαλλε να τιμήσει τον Άγιο Βάτσλαβ. Ο πρώτος λατινικός βίος *Crescende Fide* γράφτηκε 30 χρόνια μετά τον πρώτο σλαβωνικό «Βίο του Αγίου Βάτσλαβ». Με τη μορφή των εκκλησιαστικών ακολουθιών ο Άγιος Βάτσλαβ ετιμάτο επισήμως από την Ορθόδοξη Εκκλησία από το 10ο αιώνα

Η τιμή προς τον άγιο πρίγκηπα μέσω της Ορθόδοξης Εκκλησίας γρήγορα εξαπλώθηκε στην Ρωσσία, όπου οι γιοί της κυβερνώσας οικογένειας συχνά βαπτίζονταν με το όνομα Βάτσλαβ (στο σλαβωνικό τύπο Βυάτσεσλαβ). Το όνομα αυτό σύντομα πολιτογραφήθηκε από το ρωσικό έθνος και δίνεται στα παιδιά μέχρι τις μέρες μας.

Στις τσεχικές χώρες η γενική τιμή προς τον Άγιο Βάτσλαβ διετηρείτο για μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά μετά τη ολίσθηση προς τη Λατινική Εκκλησία τα σλαβωνικά λογοτεχνικά μνημεία καταστράφηκαν. Στο Ρωμαιοκαθολικισμό μερικοί

αυστηροί Ιησουίτες ακόμη και το πρώτο μισό του 17ου αιώνα δεν ήθελαν να αναγνωρίσουν τον Άγιο Βάτσλαβ σαν άγιο και διεκήρυσσαν ότι ήταν «αυτοανακηρυχθείς άγιος», δηλαδή το Έθνος τον ανακήρυξε άγιο από μόνο του. Μόλις στα 1670 ο πάπας Κλήμης Γ΄ διέταξε να εισαχθεί η ακολουθία προς τιμήν του στο Ρωμαϊκό Μπρεβιάριο. Η αιτία γι' αυτή την έλλειψη σεβασμού ήταν το γεγονός ότι ο Άγιος Βάτσλαβ ανήκε στη Σλαβωνική Εκκλησία (την Ορθόδοξη) κι όχι στη Λατινική. Συχνά σήμερα ακούμε τη γνώμη ότι ο πρίγκηπας Βάτσλαβ ήταν καλός γνώστης της Λατινικής. Από αυτό συμπεράναν ότι ήταν στραμμένος προς τη Δύση και ουσιαστικά στον Καθολικισμό. Όμως αυτό δεν είναι σωστό. Ο πρίγκηπας δεν οδήγησε το Έθνος προς τη Δύση, αλλά απλώς προσπάθησε να κάνει ειρήνη με τους Δυτικούς ηγεμόνες που ήθελαν να αρπάξουν τις τσεχικές χώρες (τη Βοημία).

Οι Ορθόδοξοι χριστιανοί αγάλλονται από το γεγονός ότι το τσεχικό έθνος, καίτοι υποχρεώθηκε από τους ηγέτες του να δεχθεί τη Λατινική Εκκλησία, ακόμη τιμά τον Άγιο Βάτσλαβ σαν μεσίτη του προς το Θεό και ψάλλει με πνευματική χαρά τον αρχαίο ύμνο του Αγίου Βάτσλαβ: «Άγιε Βάτσλαβ, πρίγκηπα της Βοημίας...».

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Η μνήμη του Αγίου Βάτσλαβ γιορτάζεται δυο φορές το χρόνο στη Τσέχικη Ορθόδοξη Εκκλησία, στις 28 Σεπτεμβρίου (μέρα του μαρτυρίου του) και στις 4 Μαρτίου (μέρα της μεταφοράς των λειψάνων του στην Πράγα).

Μετάφραση: ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Πηγή: Περιοδικό Ορθόδοξη Μαρτυρία, Έκδοση Παγκυπρίου Συλλόγου Ορθοδόξου Παραδόσεως «Οι Φίλοι του Αγίου Όρους» τεύχος 96, σελ. 9-12, Λευκωσία Χειμώνας 2012

<http://bitly.com/1oFAFek>